

Niet-technische samenvatting 2016507

1 Algemene gegevens

1.1 Titel van het project	Onderzoek naar de trekwegen van de grote karekiet met dataloggers
1.2 Looptijd van het project	4 jaar
1.3 Trefwoorden (maximaal 5)	Grote karekiet, geolocator, migratie, bescherming, Afrika

2 Categorie van het project

2.1 In welke categorie valt het project.	☐ Fundamenteel onderzoek
	☒ Translationeel of toegepast onderzoek
	☐ Wettelijk vereist onderzoek of routinematige productie
	☐ Onderzoek ter bescherming van het milieu in het belang van de gezondheid
<i>U kunt meerdere mogelijkheden kiezen.</i>	☒ Onderzoek gericht op het behoud van de diersoort
	☐ Hoger onderwijs of opleiding
	☐ Forensisch onderzoek
	☐ Instandhouding van kolonies van genetisch gemodificeerde dieren, niet gebruikt in andere dierproeven

3 Projectbeschrijving

3.1 Beschrijf de doelstellingen van het project (bv de wetenschappelijke vraagstelling of het wetenschappelijk en/of maatschappelijke belang)	<p>De Nederlandse broedpopulatie van de grote karekiet <i>Acrocephalus arundinaceus</i> is sterk in omvang afgenomen van ongeveer 1200-1600 paar rond 1975 naar 150 tegenwoordig. Op dit moment resteren nog twee kerngebieden in Nederland, te weten de noordelijke Randmeren en de Oostelijke Vechtplassen. De karekieten horen bij het waterrijke Nederland en zijn karakteristieke moerasvogels met een zeer herkenbare zang.</p> <p>Het belang van het behoud van het moeraslandschap en bijbehorende soorten wordt onderkend in het beleid en de grote karekiet is een van de aandachtsoorten. Om deze reden is een project gestart om het leefgebied te verbeteren. Het project bestaat uit drie pijlers: 1) herstel van het habitat in de Oostelijke Vechtplassen, 2) vergroten van het draagvlak voor de bescherming van de soort en het typische leefgebied, 3) verzamelen van</p>
---	--

wetenschappelijke kennis voor de bescherming.

Het is zeker dat de afname aan geschikt habitat in Nederland een oorzaak is voor de dalende trend, maar het is niet uit te sluiten dat negatieve effecten tijdens de seizoenstrek of in de overwinteringsgebieden van Afrika de situatie verslechteren. De populatie is in centraal Europa stabiel en neemt in Zweden toe, maar in West-Europa af. Dit kan komen door knelpunten tijdens de trek of in Afrika.

Op dit moment wordt internationaal uitgezocht welke trekroutes de grote karekiet volgt en waar de overwinteringsgebieden liggen. Hieraan doen onderzoeksinstellingen in Spanje, Zweden, Tsjechië, Bulgarije en Turkije mee. Daarvoor zijn de afgelopen jaren succesvol individuele grote karekieten met dataloggers (geolocators) uitgerust. De geolocators registreren de daglengte en daarmee kan de positie op de aardbol worden bepaald.

Informatie over de trekwegen van de Nederlandse populatie is zeer gewenst omdat onze vogels wellicht op andere en zeer specifieke plekken overwinteren. Zijn dat bijvoorbeeld gebieden die in kwaliteit achteruit gaan? Om hier een antwoord op te krijgen worden in Nederland, aanvullend op het internationale project, grote karekieten uitgerust met geolocators.

3.2 Welke opbrengsten worden van dit project verwacht en hoe dragen deze bij aan het wetenschappelijke en/of maatschappelijke belang?

Er wordt noodzakelijke kennis verkregen over de trekroutes en overwinteringsgebieden van grote karekieten die in Nederland broeden. Als ze in specifieke gebieden overwinteren, kan uitgezocht worden of daar gerichte bescherming nodig is. Dat kan helpen om de afname van de populatieomvang van de karekieten te stoppen. Door de internationale samenwerking kunnen de resultaten van het toegepaste onderzoek ook benut worden voor een beter begrip van de trek van grote karekieten in Europa.

3.3 Welke diersoorten en geschatte aantallen zullen worden gebruikt?

We streven ernaar om over een periode van drie jaar 15-30 grote karekieten met een geocator uit te rusten. Het vierde jaar is uitsluitend gereserveerd voor het terugvangen van karekieten met loggers. Het terugkeerpercentage van grote karekieten, met of zonder loggers, is ongeveer 30%. In 2016 worden maximaal zeven karekieten van een logger voorzien. Als in het tweede jaar vijf vogels worden teruggevangen, worden er daarna geen nieuwe vogels meer met een logger uitgerust. Dan is er voldoende kennis verzameld.

3.4 Wat zijn bij dit project de verwachte negatieve gevolgen voor het welzijn van de proefdieren?

De karekieten worden gevangen en van een kleurring en een metalen ring van het Vogeltrekstation voorzien. Daarna wordt een plastic koordje met logger om de oksels van de poten aangebracht. De vogels zullen angst hebben tijdens het vangen en behandelen, maar dat is vergelijkbaar met gangbaar ringonderzoek waar jaarlijks 300.000 vogels bij betrokken zijn. De vogels worden direct losgelaten. Eerdere studies aan grote karekieten met loggers hebben laten zien dat er geen aantoonbare effecten op trek en reproductie optreden.

3.5 Hoe worden de dierproeven in het project ingedeeld naar de verwachte ernst?

Matig ongerief. Bij veldonderzoek aan vogels is het doel om de effecten zo klein te krijgen dat de dieren hun natuurlijke gedrag vertonen.

3.6 Wat is de bestemming van de dieren na afloop?

De vogels worden direct op de plek losgelaten waar ze gevangen zijn. Ze keren jaarlijks terug naar de broedplek en kunnen daar worden opgespoord. Dan wordt de logger verwijderd.

4 Drie V's

4.1 **Vervanging**

Geef aan waarom het gebruik van dieren nodig is voor de beschreven doelstelling en waarom proefdiervrije alternatieven niet gebruikt kunnen worden.

Omdat het onderzoek soortspecifiek is, is het niet mogelijk om de soort te vervangen door een andere om dezelfde vragen te kunnen beantwoorden. Het doel is bescherming van de grote karekiet. Ook is het niet mogelijk andere methoden te hanteren. De grote karekieten van de Nederlandse broedpopulatie kunnen niet in Afrika gevonden worden met behulp van een andere techniek.

4.2 **Vermindering**

Leg uit hoe kan worden verzekerd dat een zo gering mogelijk aantal dieren wordt gebruikt.

Een alternatief om met minder individuen dezelfde vraag te beantwoorden is niet voorhanden. Maar feitelijk is het voorgestelde onderzoek (de dierproef) een wezenlijke vermindering van ongerief bij vele grote karekieten. Er zijn in de periode 1911-2014 meer dan 7400 grote karekieten van een metalen ring voorzien. Er werd echter geen enkel individu ten zuiden van de Sahara teruggemeld zodat we nog steeds niet weten waar de karekieten overwinteren. Door een beperkt aantal vogels met een logger uit te rusten is het niet meer nodig om duizenden karekieten te vangen en te ringen om de trekwegen te onderzoeken. Een steekproef van 15-30 individuen uit de Nederlandse broedpopulatie volstaat.

4.3 **Verfijning**

Verklaar de keuze voor de diersoort(en). Verklaar waarom de gekozen diermodel(len) de meest verfijnde zijn, gelet op de doelstellingen van het project.

De techniek wordt steeds beter. De eerste loggers waarmee grote karekieten werden uitgerust wogen ongeveer 1 gram. Dit was succesvol. Voor onderhavige proef worden lichtere modellen gebruikt (0,5-0,7 gram). Daarmee wordt het ongerief verder beperkt.

Vermeld welke algemene maatregelen genomen worden om de negatieve (schadelijke) gevolgen voor het welzijn van de proefdieren zo beperkt mogelijk te houden.

De loggers worden gefaseerd aangebracht met het doel minimaal vijf individuen terug te vangen. In 2016 worden maximaal zeven karekieten van een logger voorzien. Mochten we het tweede jaar vijf vogels terugvangen, dan zullen we het derde jaar geen nieuwe vogels meer met een logger uitrusten. Dit beperkt het aantal vogels dat een logger krijgt. Bovendien zullen elk jaar ook 5-7 vogels uitsluitend een ring krijgen. Mocht het terugkeerpercentage van vogels met loggers wezenlijk afwijken van internationale percentages en de vogels met uitsluitend ringen, dan wordt de proef stopgezet.

5 In te vullen door de CCD

Publicatie datum

29 april 2016

Beoordeling achteraf

Nee

Andere opmerkingen

Nee